

Tupakoinnistako haittaa sikiölle?

Aalto Maaria, Hasa Maria, Keskitalo Heljä, Väänänen Sanna, Rainto Satu
24.1.2018 ::

Raskaana olevilla on liian vähän tietoa tupakoinnin vaikutuksista sikiöön ja syntyvään lapseen. Vain 60 % raskaana olleista tupakoivista koki saaneensa tietoa tupakoinnin vaikutuksista. Opinnäytetyön mukaan raskaana ollessa tupakoivien tieto oli heikompaa kuin muun vastaajaryhmän. Raskausajan tupakoinnin haitoista tulisi tiedottaa perheitä enemmän.

Suomessa raskaana olevista tupakoi edelleen yli 14 %. Tämä lukema on koko Pohjoismaiden korkein. Opinnäytetyön [\[1\]](#) tarkoituksena oli selvittää, onko raskaana olevilla naisilla riittävää tietoa raskausajan tupakoinnin aiheuttamista haitoista sikiölle raskaana ollessa ja syntyvälle lapselle tulevaisuudessa. Tavoitteena oli raskaana olevien tiedon lisääminen oikein kohdistuvan intervention myötä. Lisääntyvän tiedon myötä tavoitteena oli tupakoinnin väheneminen raskaana olevien keskuudessa.

Opinnäytetyöprosessissa käytettiin sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista menetelmää. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeella Webropol-ohjelman kyselyllä. Kyselylinkkiä jaettiin Oulun alueen äitiysneuvoloissa kesällä 2017. Lisäksi suurempaa vastaajamäärää haettiin sosiaalisesta mediasta suljetun ryhmän avulla. Ryhmän jäseniä olivat Oulun kaupungin alueella vuoden 2017 aikana vauvan saaneet tai saavat äidit. Suljetun ryhmän avulla vastauksia tuli nopeasti lisää ja niitä saatiin yhteensä 92.

Taustoilla on väliä

Opinnäytetyön tulokset vahvistavat muutamia jo aiemmin tutkittuja asioita [2]. Raskausaikana tupakoivat ovat nuoria ja vähän koulutettuja. Tässä tutkimuksessa tupakoivista raskaana olevista 60 % oli iältään 20-24-vuotiaita. Lisäksi kaikki raskausaikana tupakoivat olivat suorittaneet enintään peruskoulun (40 %) tai toisen asteen koulutuksen (60 %). Tupakoivista raskaana olevista naisista kukaan ei ollut suorittanut ylempää korkeakoulututkintoa.

Lisäksi on kiinnitettävä huomio myös raskaana olevan puolison tupakointiin. Puolisolla on suuri vaikutus raskaana olevan tupakointiin. Tässä tutkimuksessa puolisoiden tupakoinnin vaikutus näkyy selkeänä. Huomattavaa kuitenkin on, että tupakoivista raskaana olevista 40 % oli sitä mieltä, että stressi on puolisosta vain 9 % tupakoi säännöllisesti.

Uskomukset tutkitun tiedon tiellä

Opinnäytetyössä selvitettiin myös ajatuksia väitteeseen "tupakkalakon aiheuttama stressi on sikiölle haitallisempaa, kuin raskausajan tupakointi". Tähän lauseeseen ei yhtynyt kovinkaan moni vastaaja. Huomattavaa kuitenkin on, että tupakoivista raskaana olevista 40 % oli sitä mieltä, että stressi on haitallisempaa sikiölle kuin tupakointi. [1]

Lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että sikiölle on haitallisempaa äidin tupakointi raskausaikana, kuin äidin tupakoinnin lopettaminen raskausaikana. Tässäkin on kuitenkin huomattava raskausaikana tupakoivien vastaukset: 20 % tupakoivista raskaana olevista ajatteli tupakoinnin lopettamisen olevan sikiölle haitallisempaa. [1]

Tällaiset tuttavalta toiselle kiertävät väitteet tulisi saada kitkettyä pois kokonaan. Näiden väitteiden avulla tupakoivat äidit saavat niin sanotusti "luvan" ja jopa kehotuksen jatkaa tupakointia luulleessaan lopettamisen olevan haitallisempaa.

Hapenpuute tiedetään, sairauksia ei pidetä niin haitallisina

Tupakan sisältämä nikotiini vaikuttaa verenkiertoon heikentävästi. Nikotiini aiheuttaa kohdun, napaverisuonten ja istukan supistumisen. Tämä aiheuttaa sikiölle akuutin hapenpuutteen. Sikiö kärsii akuutista hapenpuutteesta jokaisen poltetun savukkeen jälkeen. Sen lisäksi hapensaantiin vaikuttaa tupakan hiilimonoksidi eli häkä, joka heikentää hapenkuljetusta sikiön kudoksiin. Hiilimonoksidi aiheuttaa sikiölle kroonista hapenpuutetta ja näin lisää nikotiinin haitallista vaikutusta sikiön hapensaantiin. [3] [4]

Lähes kaikki vastaajista olivat sitä mieltä, että raskausajan tupakointi aiheuttaa hapenpuutetta sikiölle. Ainoastaan 2 % vastaajista oli toista mieltä. Kaikki raskausaikana tupakoivatkin uskoivat sikiön hapenpuutteeseen. Sikiön hapenpuute oli ainoa haitta, josta vastaajat olivat näin yksimielisiä. [1]

Mielenkiintoista oli huomata, että raskausajan tupakoinnin sikiöön kohdistuvat haitat koetaan suuremmiksi, kuin haitat jotka kohdistuvat syntyvän lapsen terveyteen. Vastaajat tiedostivat raskausajan tupakoinnin lisäävät riskit eri sairauksiin melko hyvin, mutta niitä ei ilmeisesti pidetä yhtä haitallisina kuin sikiölle kohdistuvia haittoja. Vastaajista lähes kaksi kolmasosaa piti sikiöön kohdistuvia vaikutuksia erittäin haitallisina. Lähes kaikki pitivät raskausajan tupakointia haitallisena myös lapsen myöhempää terveyttä ajatellen, mutta vain puolet piti sitä erittäin haitallisena. [1]

Raskausajan tupakointi lisää kaikkien taulukossa 1 esitettyjen sairauksien tai häiriöiden riskiä syntyvälle lapselle. Taulukosta näkee, että vastaajat tiesivät erittäin hyvin raskausajan tupakoinnin lisäävän riskiä astmaan. Riski bulimiaan oli kaikista huonoiten vastaajien tiedossa.

TAULUKKO 1. Kuinka moni vastaaja (%) tiesi äidin tupakoinnin lisäävän syntyvän lapsen riskiä kyseessä olevaan sairauteen

Sairaus	Vastaajista (%) uskoo tupakoinnin lisäävän riskiä ko. sairauteen	Vastaajista (%) ei usko tupakoinnin lisäävän riskiä ko. sairauteen
Astma	94,5	5,5
Aikuistyyppin diabetes	53,4	46,6

Kohonnut verenpaine	84,1	15,9
Sydän- ja verisuonisairaudet	87,9	12,1
Bulimia eli ahmimishäiriö	27,6	72,4
Hedelmällisyysongelmat poikalapsella	83,2	16,9
Riippuvuus- ja käytöshäiriöt	88,9	11,1
Psykiatriset sairaudet	62,9	37,1

Psykiatristen sairauksien lisääntyneeseen riskiin uskoi noin 63 % vastaajista. Suomalaistutkimuksen mukaan sikiöaikana tupakalle altistuneilla nuorilla on enemmän psykiatrisia diagnooseja, avohoitokäyntejä ja sairaalahoitoja, kuin tupakalle altistumattomilla. [5]

Raskausajan tupakoinnilla oli vaikutusta myös riippuvuus- ja käytöshäiriöihin. Raskausaikana tupakoineiden äitien nuorilla näitä oli erityisen paljon muihin verrattuna. Tämän vastaajat tiedostivat melko hyvin. Samassa tutkimuksessa havaittiin myös, että tupakoinnin määrällä on väliä, sillä yli 10 savuketta raskausaikana polttaneiden äitien nuorilla riippuvuus- ja käytöshäiriöitä oli enemmän kuin alle 10 savuketta polttaneiden. [5]

Perheet epätasa-arvoisessa asemassa

Meillä Suomessa raskaana olevilla on oikeus saada ajantasaista ja näyttöön perustuvaa tietoa neuvoloista. Raskausajan tupakoinnin vaikutusten ohjaaminen raskaana olevalle ja tämän puolisolle pitäisi kuulua perusasioihin, joita ensimmäisellä neuvolakäynnillä käydään läpi. Tähän kyselyyn osallistuneista yli puolet koki, ettei ollut saanut minkäänlaista tietoa aiheesta. Tupakoivistakin vain 60 % oli saanut tietoa. [1]

Onko meillä varaa jättää raskaana olevia ohjaamatta? Miksi ohjaus tupakoinnin haitoista jää puuttumaan? Raskaana olevat ovat epätasa-arvoisessa asemassa, kun toinen saa runsaasti tietoa neuvolasta ja lääkäriltä, mutta toinen joutuu etsimään tiedot itse.

Kyselyn tuloksista selviää, että tiedolla on vaikutusta raskaana olevien tekemiin päätöksiin. Tupakoimattomat ja tupakoinnin lopettaneet tiesivät raskausajan tupakoinnin haittoja enemmän, kuin raskausaikana tupakoivat [1]. Tutkittuun tietoon perustuvan tiedon antaminen raskaana olevalle on siis avainasemassa. Raskaana olevan puolisoa ei missään nimessä sovi unohtaa, sillä tämän omalla käyttäytymisellä ja tuella on hyvin paljon merkitystä. Tieto kuuluu jokaiselle, mutta tämän tutkimuksen mukaan sen suuntaaminen erityisesti alle 25-vuotiaille ja vähän koulutetuille voisi näkyä maan raskaana olevien tupakointitilastoissa.

Lähteet

1. ^ abcdefgh Aalto, M., Hasa, M., Keskitalo, H. & Väänänen, S. 2017. Tupakoinnistako haittaa sikiölle? Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Oulu. Hakupäivä 8.11.2017.
<https://www.theseus.fi/handle/10024/134802>
2. ^ Ekblad, M., Gissler, M., Korkeila, J. & Lehtonen, L. 2015. Tupakointi raskauden aikana tulee lapselle kalliiksi. Potilaan lääkärilehti. Hakupäivä 17.10.2017.
<http://www.potilaanlaakarilehti.fi/artikkelit...>
3. ^ Tikkanen, M. 2008. Tupakointi ja raskaus. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 124 (11), 1224–9. Hakupäivä 21.11.2017.
<http://www.duodecimlehti.fi/lehti///duo97280>
4. ^ Vierola, H. 2010. Tyttöjen ja naisten tupakkatietokirja. Tallinna: Tietosanoma Oy, 65–7.
5. ^ ab Ekblad, M., Gissler, M., Lehtonen, L. & Korkeila, J. 2010. Prenatal smokin exposure and the risk of psychiatric morbidity into young adulthood. Archives of General Psychiatry 67 (8), 841-9. Hakupäivä 31.12.2016.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20679592>

Näin viittaat tähän julkaisuun

Aalto, M., Hasa, M., Keskitalo, H., Väänänen, S. & Rainto, S. 2018. Tupakoinnistako haittaa sikiölle? ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 3. Hakupäivä 24.1.2018.<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2017120755415>.

Metatiedot

Nimeke: Tupakoinnistako haittaa sikiölle?

Tekijä: Aalto Maaria; Hasa Maria; Keskitalo Heljä; Väänänen Sanna; Rainto Satu

Aihe, asiasanat: ennaltaehkäisy, raskaus, sikiönkehitys, tupakointi

Tiivistelmä: Suomessa raskaana olevien tupakointi on yleisempää kuin muissa Pohjoismaissa. Suomessa noin 15 % raskaana olevista naisista tupakoi. Tupakointi raskausaikana aiheuttaa sikiölle hapenpuutetta ja vaikuttaa heikentävästi sikiön kasvuun ja kehitykseen. Tupakointi raskausaikana lisää riskiä ennenaikaiseen synnytykseen ja syntyvän lapsen kätkytkuolemaan. Raskausajan tupakointi voi vaikuttaa syntyneen lapsen fyysisen terveyden lisäksi psyykkiseen terveyteen.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, onko raskaana olevilla naisilla riittävää tietoa raskausajan tupakoinnin aiheuttamista haitoista sikiölle raskausaikana, sekä syntyvälle lapselle tulevaisuudessa. Tutkimuksen tavoitteena oli raskaana olevien tietämyksen lisääminen oikein kohdistuvan intervention avulla ja tätä kautta tupakoinnin väheneminen raskaana olevien keskuudessa.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että tupakointiin liittyvää terveysneuvontaa tulisi parantaa. Kyselyyn vastanneista alle puolet eivät olleet saaneet mitään tietoa raskausajan tupakoinnin haitoista neuvolasta. Tupakoivista odottajista vain noin 60 % oli saanut neuvolasta tietoa tupakoinnin vaikutuksista raskausaikana. Huomattavaa on, että tupakoinnin lopettaneilla ja tupakoimattomilla oli enemmän tietoa, kuin raskaana olevilla jotka polttivat raskausaikana. Olisikin tärkeää, että neuvoloissa annettaisiin tutkittuun tietoon perustuvaa tietoa ja ohjausta tupakoinnin haitoista raskaana oleville.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2018-01-24

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2017120755415>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.